

Philipp Adolph Böhmer

**Programma Sacrum, Qvo Academiae Fridericianae Prorector D. Philippvs
Adolphvs Boehmer, Medicinae Et Anatomiae Prof. Pvbl. ... Vna Cvm Directore Et
Toto Senatu Academico, In Feriis Paschalibvs Anni MDCCLVII. Ad Pie
Meditandam Resvrrrectionem Fidelivm Ad Vitam, Cev Frvctvm Resvrrrectionis
Dominicae, Ex I Cor. XV, 54. 55. Cives Academicos Amanter Invitat**

Halae Magdeb.: Litteris Hilligerianis, [1757?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862182093>

Druck Freier Zugang

a. B.
48. 6. 11.

63.

Fa - 1092 (63.)

1. Knapp de raptu et cruce Pauli
libert. prior
2. Knapp libert. posterior
3. Rambach de maiestate Christi
diuina
4. Callenbergii historia ecclesiae
orientalis recentior I.
5. Callenbergii histor. eccles. orient. II.
6. Michaelis de sapientia Christi.
7. Baumgarten de statu anima-
rum separatarum.
8. Baumgarten de fuga Christi
anorum.
9. Fecht de forma cateche-
seos paulinae.
10. Walch's Luthers Briefe
an Salzburgerischen Synodum.
11. Reinbeck's Gesinnung des
gebüß Christi.
12. Baumgarten de omniprae-
sentiae vera notione.
13. Elexos spiritus sancti.
14. Carpzov de Logw Philo-
nis
15. Rufius de veris sinceri
sectatoris Christi requisitis.
16. Watchius de Lollaris
saec. XIII. testibz veritatis.
17. Resurrectionis Christi scop.
18. Carponii program. pentecostale.
19. Buddens de vocatione
sacra N. Test.
20. Wernsdorffius de mystica
Theologia.
21. Freylinghausen exortatio
exegetic-philol. ad psalmum
XVI.
22. Pastores bethlehemitici
23. Boehmer program. sacrum.
25. Michaelis demonstravit
quod substitutio vicaria
in opere redemptionis non
adversetur perfectionibz dei.
26. De falsis fictisque
religionibus.
27. Rus de introductione
in n. Test. generali.
28. Ihle de nominibz quibzdam
vet. et nou. Test.
41. Georgius de b. Lutheri
versione bibliorum
42. Knochius, in quo unil. grisse
versumlibz missis de offitio
sunt solentibus saltem bonum.
29. Freylinghausen. de cautionibz
quibzdam, quas probationes
dogmatum theologorum etc.
30. Baumgarten de immortalitate
Christi et christianorum.
31. Baumgarten de iconolatrica
christianorum idololatrica.
32. Michaelis de liminibz
Syriacis.
33. Stiberitz de arca
foederis ordinaria columnae
nabis et ignis sede.
34. Michaelis ferias pascha-
les religiose custodendas.
de statu animae Christi etc.

35. Gasferius ultima
fata noachi est.
36. Lampert. Foedum
effectu respirationis
non carere demonstrat.
37. Juncker. de vera morbo-
rum diagnosi etc.
38. Büchnerus de analysi
phosphori urinae.
39. Juncker. de Chymi-
ficatione.
40. Struensee de in-
congrui corporis
motus insalubritate.

PROGRAMMA SACRVM,

QVO

ACADEMIAE FRIDERICIANAE

PRORECTOR

D. PHILIPPVS ADOLPHVS
BOEHMER,

MEDICINAE ET ANATOMIAE PROF. PVBL. ORD.
ACAD. CAESAR. NAT. CVRIOS. ET REG. BEROL.
SODALIS,

VNA CVM

DIRECTORE ET TOTO SENATV ACADEMICO,
IN FERIIS PASCHALIBVS

ANNI MDCCCCLVII.

AD PIE MEDITANDAM RESVRRECTIONEM FIDELIVM AD VITAM,
CEV FRVCTVM RESVRRECTIONIS DOMINICAE,

EX I Cor. XV, 54. 55.

CIVES ACADEMICOS

AMANTER INVITAT.

HALAE MAGDEB.
LITTERIS HILLIGERIANIS.

PROGRANNA SACRY M.

KADEMIK FRIEDRICH KAYE

PROFESSOR

D. PHILIPPUS ADOLPHUS

BOEHMER

MEDICINAE ET ANATOMIAE PRAELECTOR

ACADEMIAE CAESARIS PALATINAE

BOHEMICA

PRAGAE

DIRECTORII ET CENSURAE

IN LITTERIS

PHILOSOPHICIS

AD PRAELECTANDUM ET EXAMINANDUM

CAESARIS PALATINAE BOHEMICA

EXAMINATOR

CIVIS ACADEMICUS

AMANTER INVITAT

HALEP MAGDER

LITTERARUM

resurrectio mortuorum, qua defunctorum corpora, per mortem destructa, tempore a providentia diuina definito, per omnipotentiam Dei suis reddentur animabus, ut cum his aeternum uiuant, et vel poenam luant, vel gratiae praemium capiant, prout vel mala fecissent vel bona in praesenti vita, est ex illis christianae doctrinae capitibus, quae ut contra rationem non sint, tamen sunt super illam. Eam nos Christiani profiteamur in Symboli apostolici articulo III. his verbis: *Credo - - carnis resurrectionem, et vitam aeternam, amen.* Quae b. Lutherus

in Catechismo suo sic explicat: *Nos omnes in extremo die a morte suscitabit, ac mihi et omnibus in Christum credentibus vitam aeternam dabit. Hoc certissime verum est.* Disertis verbis docuit eam saluator noster Iesus Christus Ioann. V, 28. 29, *Venit hora, inquit, in qua omnes, qui in monumentis (sepulcris) sunt, audient vocem Filii Dei: et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae; qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii.* Confirmavit eandem Paulus 1 Thess. IV, 16. his verbis: *Ipse Dominus in iussu, et in voce archangeli, et in tuba Dei, descendet de caelo: et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi cet.* Denique futuram quasi praesentem in prophetica ecclasi vidit Ioannes Apoc. XX, 12. *Vidi, inquit, mortuos, magnos et pusillos, stantes in conspectu throni: et libri aperti sunt; et alius liber apertus est, qui*

✠ 2

qui

qui est vite: et iudicati sunt mortui ex his, quae scripta erant in libris, secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos, qui in eo erant: et mors et infernus dederunt mortuos, qui in ipsis erant: et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Sed nec testimoniis librorum Veteris Instrumenti caret hic fundamentalis de mortuorum resurrectione articulus. Nam in Pentateucho quidem Mosaico explicite vix commemoratur, (quia Moses hunc articulum ut iam notum Israelitis, certumque et stantem, supposuisse videtur) implicite tamen et per consequentiam; ut cum Christus Matth. XXII, 32. ex historia illa ardentis rubi Ex. III, 6. sic argumentatur contra Sadducaeos: *De resurrectione autem mortuorum nonne legistis quod dictum est, a Deo, dicente vobis: Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum Deus, sed viventium.* Expressior tamen illius fit mentio in reliquis libris canonicis V. T. exempli causa, Dan. XII, 2. *Et multi de his, qui dormiunt in terrae pulvere, euigilabunt,* (sive potius sec. intertinctionem textus originalis Ebraei, *multi seu plurimi*, hoc est, universi, quotquot mortui fuerant, ex dormientibus fient euigilantes, ex mortuis resuscitati) *alii in vitam aeternam, et alii in opprobrium, in ignominiam sempiternam:* Psalm. XVII, 15. *Ego in iustitia videbo faciem tuam, Domine, saturabor specie tua, cum euigilaucro ex morte:* Iob. XIX, 25. 26. 27. *Ego scio, quod Redemptor meus vivit, ac postremus super pulvere staturus est, debellatis morte et inferno. Cum igitur post cutem meam conciderint haec corpus meum vermes, tamen ex carne mea videbo Deum: quem ego videbo mihi; et oculi mei videbunt, nec peregrini.*

Haec cum ita se habeant, mirum quidem non est, doctrinam de mortuorum resurrectione ethnicis, et ipsis philosophis illorum nonnullis, ad palatum non fuisse: ut quum Act. XVII, 18. de Paulo, Christum ex mortuis resuscitatum, et generatim mortuorum resurrectionem futuram, nunciante, Epicuraeorum Stoicorumque philosophorum nonnulli, qui illum Athenis audierant, *Quid vult, inquebant, seminiverbius hic dicere:* alii vero illorum: *Novorum daemoniorum videtur annunciator esse;* quia, ut historicus sacer ibidem subdit, *Iesum et resurrectionem mortuorum annunciabat illis.* Et ibidem v. 32. *Cum audissent resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum.* Et Felix, Romanus Iudaeae praefes, quum audi-

audiuisset Paulum disputantem inter alia de spe, quam et ipsi Iudaei haberent, resurrectionem futuram iustorum et iniquorum Aët. XXIV, 15. 21. et de iudicio futuro v. 25. tremefactus respondit: *Quod nunc attinet, vade; tempore autem opportuno accersam te* v. 25. Hoc verò mirum est, in Iudaeis ipsis, qui legem et prophetas a Deo acceperant, existisse homines, qui articulum hunc fundamentalem religionis a Deo reuelatae negarent: Sadducaeos, puta, qui nescientes scripturas et virtutem Dei Matth. XXII, 29. dixerunt, non esse resurrectionem v. 23. et doluerunt, quod Apostoli annuntiarent in Iesu resurrectionem ex mortuis, Aët. IV, 1. 2. dixeruntque, non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum, c. XXIII, 8. Magis vero mirum, quin horrendum est, in ipsa ecclesia Christi, eaque primitiua, iam Apostolorum aetate, fuisse homines, forte Exiudaeos et Sadducaeorum sectae olim addictos, qui hocce fundamentum euersum irent. De quibus Paulus 2 Tim. II, 17. 18. *Sermo eorum, inquit, ut cancer serpit: ex quibus est Hymenaeus et Philetus, qui a veritate exciderunt, dicentes, resurrectionem esse iam factam, et subuerterunt quorundam fidem. Admiserunt nempe, ut videtur, resurrectionem, verum non futuram, sed iam factam, nec carnis ex morte, sed spiritualem et tropice dictam ex peccatis, aut aliam quamlibet: homines pseudomyfici.*

Quoniam vero hic pestilentialis error tum securitatem impiorum alit, ut cum profanorum turba, quam Esaïas c. XXII, 13. loquentem inducit, dicant: *Comedamus et bibamus, cras enim moriemur*; et e contrario in fidelibus, cum spe futurae felicitatis, constantiam in bono et studium sanctimoniae certo certius destruit: igitur Paulus 1 Cor. XV, 12-58. graui et ampla oratione eum conuellit; et inprimis resurrectionem ad vitam (quae et iustorum resurrectio Luc. XIV, 14. Aët. XXIV, 15. meliorque Ebr. XI, 35. et decomposito nomine ἡ ἐξανάστασις τῶν νεκρῶν, non resurrectio simpliciter, sed, ut dicere liceat, exresurrectio, hoc est, plena et omnibus numeris absoluta resurrectio, mortuorum Phil. III, 11. adpellatur,) ceu fructum effectumque deriuat in resurrectionem Christi, utpote cuius finis fuerit, uti fidelium iustificatio coram Deo Rom. IV, 25. et resurrectio spiritualis ex morte peccati c. VI, 4. sic etiam, ut esset causa et pignus resurrectionis ad vitam aeternum beatam. Vnde I. c. 1 Cor. XV, 20. *Christus, inquit, resurrexit a mortuis, primitiae dormientium factus est. Quod declaraturus*

Apostolus subdit v. 21. *Quoniam quidem per hominem (Adamum) mors, igitur et per hominem (Christum τὸν Θεὸν ὁ ὄντων) resurrectio mortuorum.* Sed et hoc in maiori positurus luce, addit v. 22. *Sicut in Adamo omnes moriuntur, ita et in Christo omnes in eum credentes viuificantur.* Quod est firmum ac stabile fundamentum spei fidelium, ut canere cum fiducia possint: *Weil du vom Tod erstanden bist, werd ich im Grab nicht bleiben, mein höchster Trost dein Auffarth ist, Tods-Furcht kanst du vertreiben: denn wo du bist, da komm ich hin, dass ich stets bey dir leb und bin, drum fahr ich hin mit Freuden.*

Inprimis memorabile est, quod vindicationi huius fundamentalis doctrinae Apostolus subdit 1 Cor. XV, 54. 55. *Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoriam: ubi est, mors, stimulus tuus? ubi est, inferne, victoria tua?* Pingit tum incorruptibilitatem, qui terminus generalior est, et omnis omnino corruptionis negationem infert, tum immortalitatem, qui specialior terminus est, et mortalitatem siue mortem inprimis negat, ut vestem splendidam pulcherrimamque, qua beati condecorandi sint, tropo sacris scripturis admodum sueto, ut Esa. LXI, 10. Zach. III, 5. Psal. CXXXII, 16. Apoc. XIX, 8. plane ac v. 49. eodem utens tropo dixerat: *Sicut portauimus (ἐφορέσαμεν, ad instar τὰ μαλακὰ φορέοντες qui mollia portant, seu mollibus vestiuntur, Matth. XI, 8.) imaginem terreni, velut detritam laceramque vestem, portabimus et, velut nouam pulcherrimamque vestem, imaginem caelestis.* Pingit item hunc gloriosum incorruptibilitatis et immortalitatis statum ut fructum et consequens deuictae a Christo mortis et inferni. Tunc fiet, inquit, *sermo qui scriptus est cet. Vbi fieri idem est, ac euenire, impleri, in effectum deduci, executioni dari, ut Deut. XVIII, 22. 1 Sam. IV, 1. Ez. XXXIX, 8.* Et sermo quidem implendus, asserente Paulo, geminus est: vnus, *Absorpta est mors in victoriam, ex Esa. XXV, 8. alter vero, Vbi est, mors, stimulus tuus? ubi est, inferne, victoria tua?* ex Hos. XIII, 14. Quae ambo loca coniungit Apostolus, idque ita, ut velut, ἐπὶ τῷ μίον et carmen triumphale ex illis condatur, cantandum ab illis, qui ad vitam essent resuscitandi: utpote quo tempore haec oracula summum complementi sui gradum essent consecutura. Ex priore loco, κατεπόδη absorpta est, inquit, mors, velut ab abyssu aut vorax-

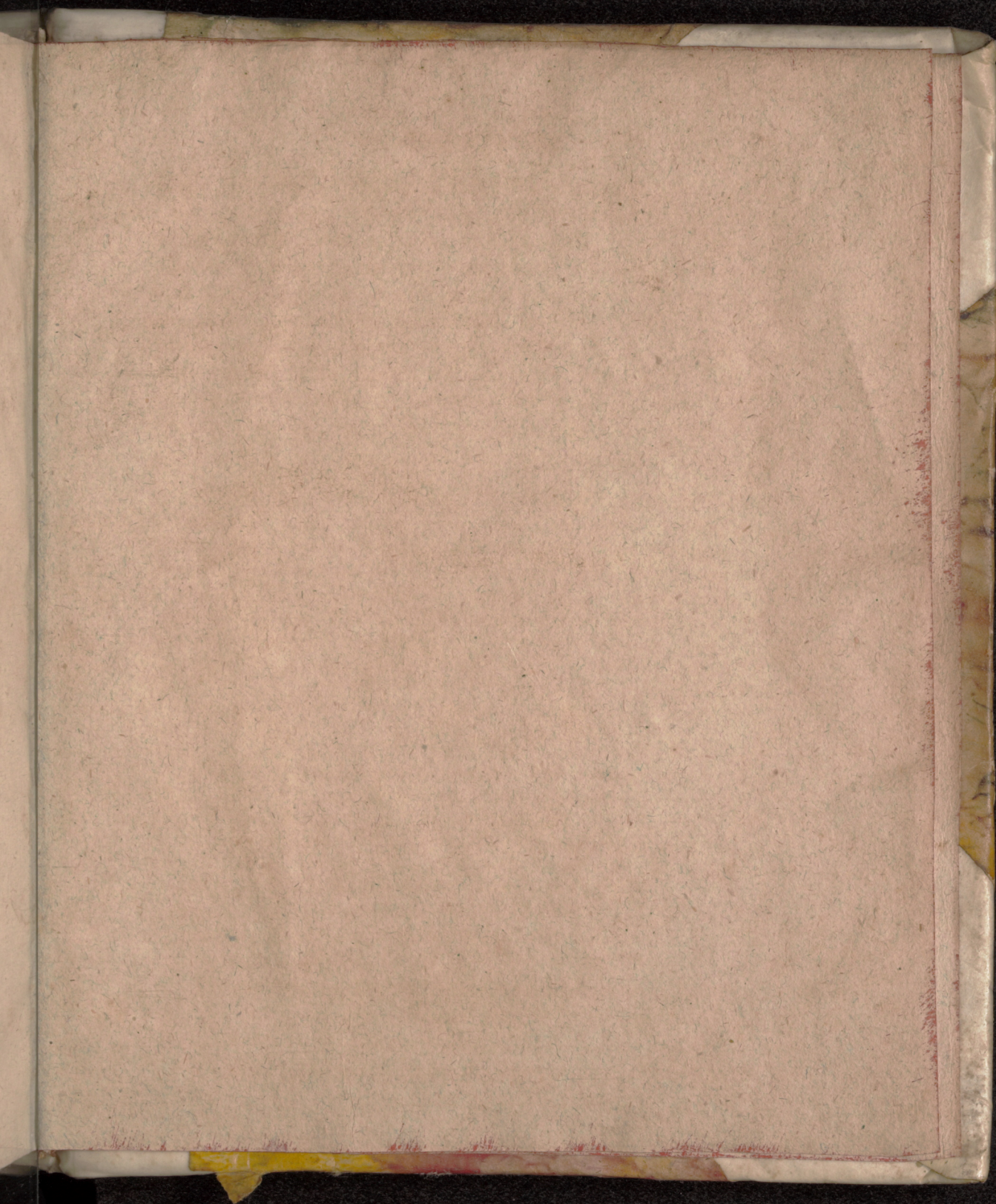
voragine deglutita esset; vt Num. XVI, 30. 32. 34. terra aperta absorpsit Corachum, Dathanum, Abiramum, cum complicibus: quomodo et Apoc. XX, 14. infernus et mors missi seu praecipitati leguntur in stagnum ignis. Addit vero: eis viros in victoriam, ex Ebraeo לִנְצָח, quod et victoriam et aeternitatem (quia haec vincit omnia) notare potest, coll. Esa. XXXV, 10. vnde et heic idem est ac in sempiternum, secundum illud Apoc. XXI, 4. Et mors ultra non erit. Ex posteriore vero loco quae citat verba: Vbi est, mors, stimulus tuus? vbi est, infernus, victoria tua? in originali textu Hoseae c. XIII, 14. אֱהִי רִבְרִיךָ אֱהִי קִטְבְּךָ שְׂאוֹל aliquibus interpretum redduntur quidem, Ero pestis tua, mors, ero excidium tuum, inferne; quasi אֱהִי non vbi, sed ero notaret: sed Paulina interpretatio praeferenda, non solum quia est hominis diuini, sed etiam ipsis rationibus grammaticis suffulta. Nam אֱהִי, vti sono cum adfinibus formis אֵי, אַי, אֵיָה et אֵין vbi & conuenit, ita hoc ipso in capite eodem significatu occurrit v. 5. in verbis אֱהִי מַלְכְּךָ, quae aliter explicari nequeunt, quam vbi est rex tuus? Nec abluunt voces דְּבַרְיֶךָ et קִטְבְּךָ vulgo pestes tuae, et excidium tuum, Paulo stimulus tuus, et victoria tua. Nam prior illarum דְּבַר vtut pestem notare possit, tamen proprie notat stimulum, quo boues aguntur et impelluntur, idemque est cum merathelin passo דְּרִבֵּן stimulus, a דָּבַר agere, impellere generatim, a quo דְּרִירוֹת rates, ac speciatim impellere stimulo, vnde et דְּבַרְיָה apis, a stimulo, et דְּבַר qua pestem quoque notat, quasi stimulus mortis. Sed et posterior קִטְבְּ vtut caedem seu excidium significare apta sit, a themate קִטֵּב Chaldaeis et Arabibus caedere, succidere, scindere; tamen victoriam a caesis hostibus significare non minus apta est: imprimis si reputetur, Arabibus verba כָּדַד, גָּבַב, גָּו, טָפַר, קָטַע et קָצַע, quae scindere ac secare notant, etiam superandi et vincendi notionem habere. Innuit igitur Apostolus, mortem, quae eo vsque grassata fuisset etiam in ipsos fideles, tunc ratione horum ita cessaturam esse, vt, veluti disparuisset, nullibi amplius comparitura esset.

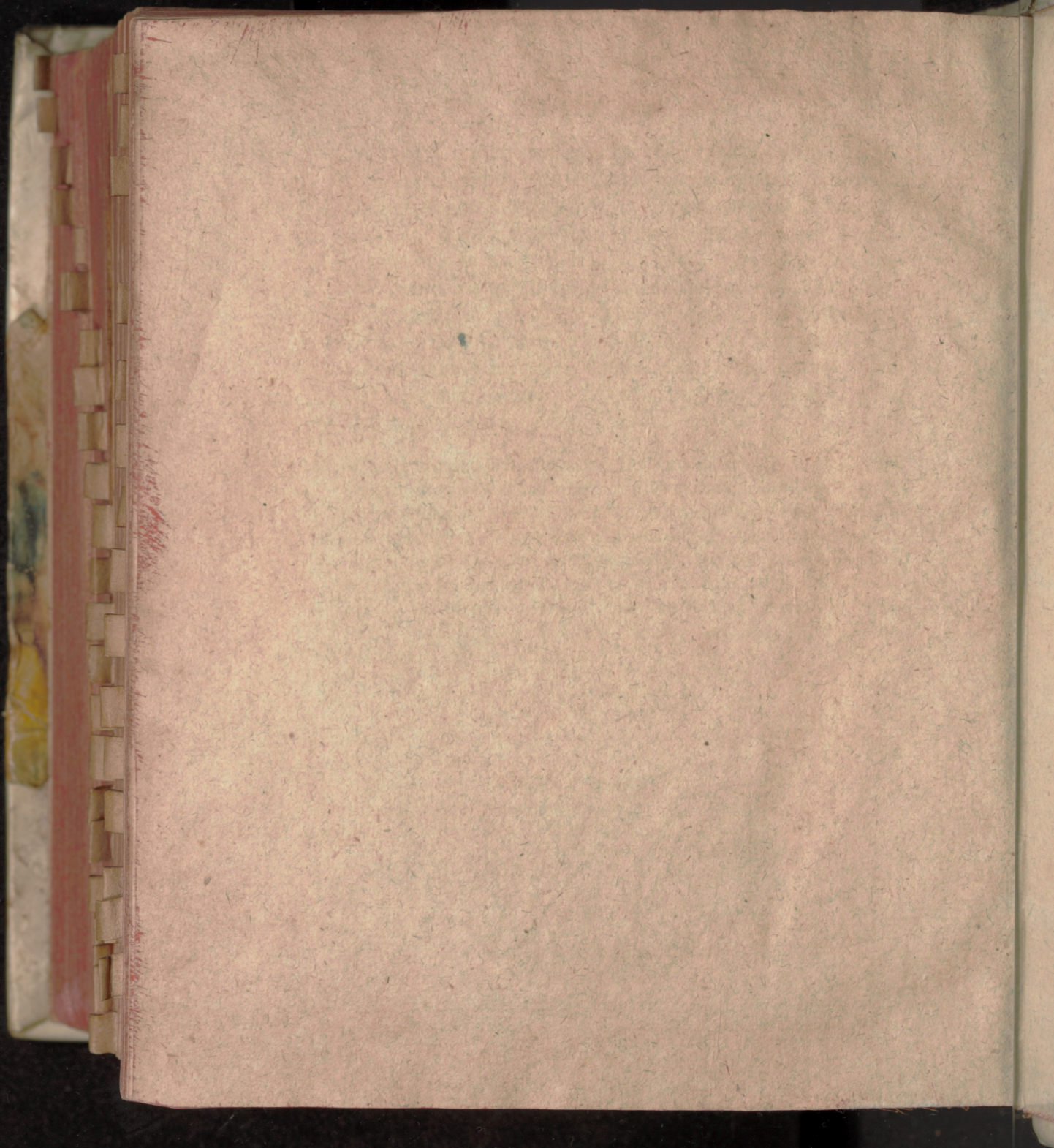
Cum

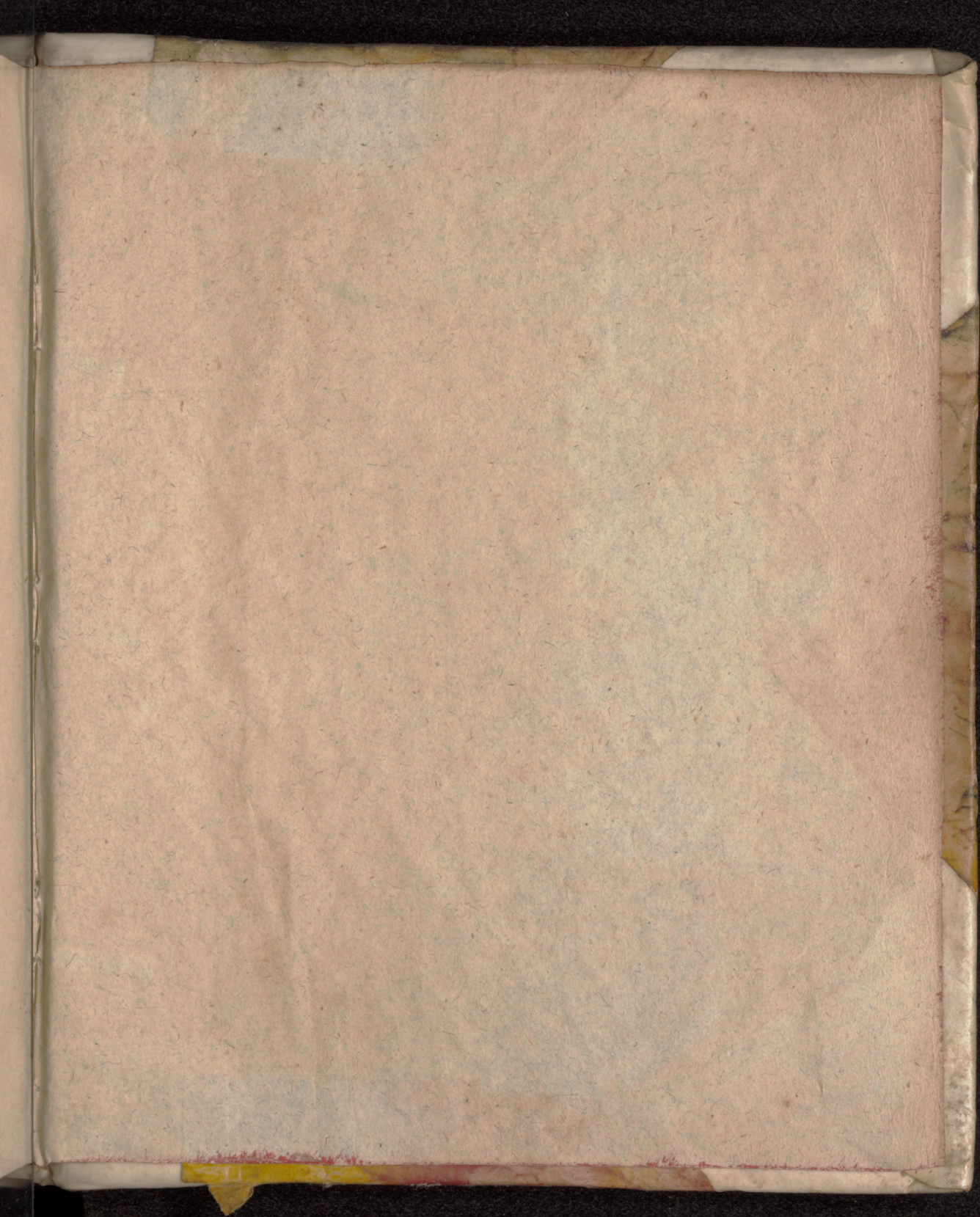
Cum igitur id iam agamus, Ciues carissimi, vt festiuam resurrectionis dominicae memoriam, cum tota Christi ecclesia pie recolendam, vobis commendemus; haecce praefari visum est, quae ad obtinendum istum finem apprime faciunt. Ideoque ante omnia cohortamur vos, vt agnoscatis nobiscum *gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu, qui destruxit quidem mortem, illuminauit vero, seu in lucem produxit, vitam et incorruptionem per euangelium*, 2 Tim. I, 9. 10. indeque toto animo cum Paulo dicatis: *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam de morte atque inferno per Dominum nostrum Iesum Christum*, 1 Cor. XV, 57. reputantes apud vos illud, *Quodsi Christus non resurrexit, vana est fides vestra: adhuc enim estis in peccatis vestris*, ibid. v. 17. Deinde cum spes certa resurrectionis ad vitam aeternam ad illos demum spectet, qui credunt in Christum, traditum propter delicta nostra, et resuscitatum propter iustificationem nostram; agite ergo, vt per fidem cum Saluatore nostro indiuulso nexu coniungamini, vt nec mors ab illo separare vos queat. Reputate illud Christi dictum Ioh. XVI, 25. *Ego sum resurrectio et vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: et omnis, qui viuuit et credit in me, non morietur in aeternum*. Denique id agite, vt digni fiat is qui consequamini futurum illud saeculum et resurrectionem ex mortuis, ubi nec vltra mori poteritis, vtpote aequales futuri angelis, et filii Dei, iidemque filii resurrectionis, Luc. XX, 35. 36. Contendite cum Paulo, vt inueniamini in Christo per fidem, ad cognoscendum illum, et virtutem resurrectionis eius, si quo modo occurratis ad resurrectionem illam beatam, quae est ex mortuis, Phil. III, 10. 11. neque vllus vestrum remaneto.

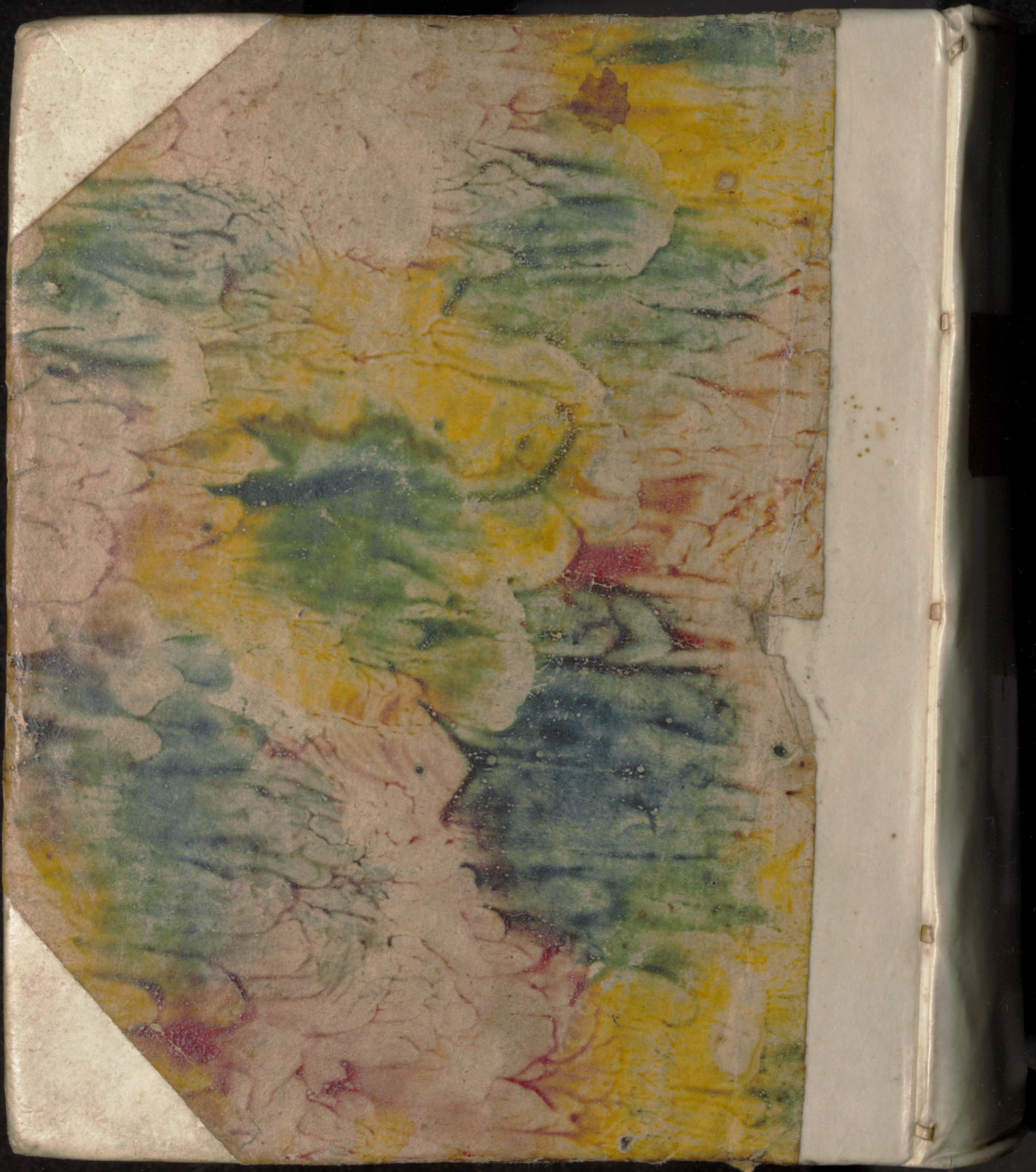
P. P. in paschalibus feriis An. c1818ccclvii.

noxios producunt effectus, a nobis nunc expenden-
hic quotidiana deprehendimus obseruatione, quod,
tenerorum delicatulorumque hominum molles ma-
corporis duri contrectatione aut tritu atteruntur,
tenera atque mollissima cum nerueis cutis papillis
r, immo nonnunquam destruantur dissoluanturque.
untur inflammatio, erosio cuticulae, hydatides, quid?
protrahatur talis inusuetus labor, vesiculae gan-
Quod si porro saepius frequentiusque repetatur talis
dum nimis comprimit exprimitque liquida ex vasis
n palmae et plantae manuum pedumque: efficit
illorum vasculorum, *hinc tegumenta illarum par-*
reddit. Subinde quoque ex inflammatione cutis,
nominauimus loco, nascuntur dein, postquam par-
tae iterum consolidatae sunt, clauī in digitis pedum,
ero ganglia et ossa sesamoidea. *Ex his itaque pa-*
poribus, loco motionis adhibitis, manus et pedes mi-
hinc ad multas actiones, quibus destinantur, minus ido-
er genesin autem excrescentiarum praeternaturalium
vicinas partes neruosas, et dolores inflammationes-

bus itaque, femellisque teneris nunquam conueniunt labores
inusuati, motionis loco instituendi. Namque si vel
attendamus ad noxios effectus hic adductos: illis tamen,
eiusmodi labores nullum adferant delectamentum, nec
edio peragantur, neutiquam conducent: vt superiori iam
tum dedimus commentatione (§. XXVI).

§. XXX.

ali porro hominum determinatione quaedam mo-
noxiae euadere possunt, si promiscue adhibeantur.
in illarum partes quasdam corporis singulariter ad-
fit, vt, si in hominibus, qui singulari partis cu-
iusdam

